

Dapi 125 onns datti la Viasier retica

La Terra Grischuna deditgescha in numer a la giubilara

■ (anr/gc) **La segunda ediziun da la Terra Grischuna da quest onn stat en l'ensaina da 125 onns Viasier retica. El-la fa quai cun ina retscha da variadas contribuziuns illustradas sut il motto «125 onns Viasier retica – cotschna e movibla». Suandardamain be insa-quants sguards.** Entschavì hai ils 9 d'october 1889 cu l'emprim tren è cursà da Landquart a Tavau. Quel mument è vegni mess il fundament per la rait da 400 km Viasier retica. En la retrospectiva pon ins constatar gronds success per la viasier grischuna. Sia finamira resta da correspunder vinavant als giavischs da la clientella, augmentar la rendita, mante-gnair punts, tunnels e galarias sin 77 km, pudair porscher novs products ed uschia crescentar la dumonda.

Sche planisaders da viasier han siemis sa midan quels en atschal e betun u – quai che succeda anc pli savens – en na-gut. L'emprim che ha pudì realisar ses plan è stà l'Ollandais Jan Halsboer cun la lingia viasierila tranter Landquart e Ta-vau. Mo la prolungaziun da quella cun la lingia viasierila tras la Scaletta en En-giadina è dentant restada in siemi. Giavischs e visiuns datti en quest grà vina-vant – sco per sumeglia ina lingia viasie-riila da l'Engiadina or en il Vnuost, da Scuol fin a Landeck ed era da pudair cun-tanscher pli spert tschertas destinaziuns cun la viasier en e dal Grischun.

Impressiunanta è la reportascha da-

vart la construcziun dal tunnel da l'Alvra tranter 1898–1903. Pli che 1300 lavu-fers eran occupads 1902 cun la perfura-zion. Ils blers dad els eran Taliens e vivevan en abitadis temporars a Preda e Spinas (Bever). Lur lavur era dira. En tut èn 16 umens sa disgraziads mortalmain e pli che 2000 vegnids blessads.

La viasier sin la lingia da l'Alvra vegn frequentada fitg stedi. Pli che 100 onns suenter l'avertura ha l'Unesco recepì la lingia da l'Alvra e Bernina en il register dal patrimoni cultural mundial. – En in vast biro a Landquart vegnan tut ils fils dal manaschi da la Viasier retica ense-men. 40 collavuratur èn responsabels per la planisaziun e surveglianza dal traf-fic viasieril sin ina rait da 380 km tras te-lecumonds. – La Viasier retica è ina da las pli bellas ed attractivas viasiers en las muntognas. Quai ha dentant era ses pretsch: Lavinas, aua gronda e crappa fatschentan adina puspè la Viasier retica dapi 125 onns – spezialmain alur cu i dat morts tar talas disgrazias.

Preschentà vegn er il grond pionier grischun da la viasier Achilles Schucan, menziunads ils dus schenis ord la Val Bergiaglia: il renumà artist Alberto Giacometti ed il main enconuschent, ma fitg talentà fotograf Andrea Garbald. – Allega-gada vegn plinavant la fundaziun Pestalozzi cun mussar co ella sostegna era per-sunas durant il studi che derivan da chantuns muntagnards.